

Pyret

Det började med den folkilskna ponnyn Pyret. Vi möttes på en ridskola i Göteborg när hon var fem, och jag var elva år gammal. Det här var en stor ridskola, som på den tiden drevs på ett nästan maskinellt sätt. Hästarna slets ut och bröts ner på löpande band.

Men inte Pyret. Hon var rasande och kämpade för att bevara sin integritet. Hennes styrka både skrämde och fascinerade mig. Vid ett tillfälle stod jag utanför hennes spilta. Jag vågade inte gå in, då jag visste att hon både bet och sparkade människor. Ibland släppte hon inte ens ut dem ur spiltan igen. Så vi stod bara där, och såg på varandra. Jag har ingen aning om hur det gick till. Men plötsligt var det som om den osynliga skiljevägg, som definierade oss i förhållande till varandra, var borttagen. Jag kunde uppleva hela hennes verklighet inifrån - och hon gjorde likadant. Det var oerhört skrämmande. Det fanns inga fasta punkter att förhålla sig till.

Allt rasade. Jag har ingen aning om hur länge det här pågick. Tiden fanns inte på den här platsen. Och efteråt var det ingenting som var sig likt. Den dubbla svängdörr som öppnats, gick inte att stänga igen. När som helst, och utan förvarning, kunde det hända igen. Jaget, det definierbara, innefattade inte längre enbart mig själv. Det här var inte samma sak som en projicering. Jag trodde inte att jag var Pyret. Vi kunde fortfarande urskilja varandra - men vi delade varandras upplevelser, fullt ut. Kanske behövs det inga förklaringar, eller översättningar, om det är empati som utgör bryggan emellan. Därmed upphör isoleringen. Orden är de beskrivningar vi behöver för att kunna nå varandra, så länge det finns ett avstånd.

Efter ett antal år på ridskolan blev Pyret svårt sjuk. Hon utvecklade en lungsjukdom som kallas för kvickdrag, eller kroniskt lungemfysem (KOL på människor). Då det inte finns någon bot för den här sjukdomen, planerade man att avliva henne. Hon var vid det tillfället åtta år gammal. Jag var helt förstörd. Ända sedan dagen vi möttes hade jag varit hennes skötare, vilket inte var någon enkel uppgift. Hon bet,

sparkade och prövade mitt tålamod lika mycket som hon gjorde med alla andra. Men jag kunde inte ge upp. Min mormor insåg allvaret i situationen och bestämde sig för att köpa loss Pyret. Med hennes hjälp kunde vi sedan lämna ridskolan och Pyret fick flytta till en lösdrift på landet. Jag var överlycklig och tänkte att allt skulle ordna sig. Men riktigt så enkelt var det inte.

Pyrets väg handlade inte primärt om att bli frisk, utan om att bli fri. Jag styrdes av rädsla att förlora henne - hon motiverades enbart av kärleken till livet självt. För att kunna följa henne på den här vägen, måste jag släppa taget. Inte bara om rädslan, utan om allting.

Hela min identitet, allt det jag hittills tyckt och tänkt, och allt jag trodde mig veta. Ibland tänker jag att vi människor omger oss med domesticerade djur för att vi behöver deras villkorslösa kärlek. Vi har ett så stort behov av att bli sedda och bekräftade. Men för att det skall kunna ske måste vi också vara beredda att se oss själva, utan illusioner och bortförklaringar. Det kräver en djup och ärlig självrannsakan. Djuren runt omkring oss måste ges utrymme att kunna vara sig själva fullt ut, både på ett personligt plan och vad det gäller att tillgodose artens naturliga behov. Annars kan det aldrig bli något genuint, likvärdigt möte. Vi har så många metoder för att få djur att lyssna, lyda och följa oss. Men allt för sällan sker motsatsen.

"If you have come here to help me you are wasting your time. But if you have come because your liberation is bound up with mine, then let us work together"
Lilla Watson

Pyret tänkte inte kompromissa. Om jag ville gå henne till mötes, var det helt och hållet upp till mig. Hennes läkeprocess hade bara börjat. När den yttre stressen minskade, blossade alla symtom upp. Andningen och hostan förvärrades markant. Hennes vitalkraft hade höjts, utrymmet hade ökat, och allt som tidigare varit undertryckt steg upp till ytan. Det var en lång och vindlande väg, men till slut förde den oss till den plats där vi nu befinner oss. Till en början svarade hon inte på några som helst behandlingar, varken konventionella eller alternativa. Det här var inte ett avgränsat problem, som kunde tas bort eller fixas till. Arbetet måste fortsätta där det påbörjats.

I upplösningen av egot och den enskilda identiteten. Mot jagets utvidgning till att i slutänden innefatta allting. Och mot individens längtan efter att våga leva fullt ut. I den här processen blev det också tydligt att alla former av underordning och hierarkiska strukturer, som vi människor så ofta utgår ifrån, skulle utgöra en omöjlig begränsning. Om allting är ett, kan det inte finnas några sådana åtskillnader. Och ingen empatisk kommunikation vore möjlig, om det förelåg någon form av värdeskillnad. En av mina främsta lärare, Marion Rosen, förklarade en gång att man aldrig kan läka någon annan. Det enda man kan göra är att skapa ett utrymme, där den andre ges möjlighet att läka sig själv. Detta utgör grunden för hela vår verksamhet.

Pyret visade väg, och med tiden blev det också möjligt att upplåta utrymme för fler individer av olika arter att genomgå liknande läkeprocesser. Målet är inte, och har aldrig varit, att återanpassa, sälja vidare eller omplacera något av de djur som kommer hit. Av den anledningen tar vi också enbart emot djur som inte har någon möjlighet att tillfriskna, eller rehabiliteras där de befinner sig. Så gott som samtliga djur här på gården skulle ha avlivats, om de inte getts möjligheten att komma hit. För en stor del av dessa djur grundar sig deras tidigare problematik i att de inte har kunnat ge avkall på sina naturliga instinkter, för att anpassa sig efter människans behov. Många av dem har en historia av misshandel och vanvård. För andra har det som anses som normal träning och hantering lett till oerhörda trauman. Ur behandlings- synpunkt måste man då fråga sig om det är individen som är obalanserad, eller om det rör sig om ett systemfel? Och om det i någon mån handlar om systemfel, då finns det också en uppenbar konflikt mellan tillfrisknande och återanpassning.

Pyret tillfrisknade med tiden ifrån sitt kroniska lungemfysem, mot alla odds. Hon ägnade sedan resten av sitt liv åt att befria sig ifrån allt det, som tidigare bundit hennes identitet. När hon till slut lämnade sin kropp, vid trettiofem års ålder, var hon fullkomligt fri. Hon låg ner i en av de allra största beteshagarna, sent på hösten. Hennes röda färg smälte samman med gräset och de fallande löven. Under tiden som ridskolehäst hade hon varit instängd tio månader om året. Det fanns inga hagar och stallet var byggt i direkt anslutning till ridhuset. Hästarna såg knappt något dagsljus, annat än vid uteritter. Men två månader om året släpptes de ut på bete. Pyret gick aldrig att fånga. När hösten kom hände det att hon var ensam kvar i hagen, efter att alla andra hade åkt därifrån. Tills man till slut ringade in henne och tvingade henne att gå på transporten. Hon önskade hela tiden att människorna skulle glömma bort hästarna på hösten, så att de kunde vara kvar i den stora beteshagen året runt. Nu var det höst, precis som då, och hela hennes flock strövade fritt omkring runt henne. Den bestod av lika många hästar - ett sextiotal - som det hade funnits på ridskolan den gången. Pyret var så nöjd. Allt det hon kämpat för i livet, hade hon nu uppnått. Det fanns ingenting kvar att göra. Hennes dröm hade gått i uppfyllelse. Jag hade hela tiden trott att det var min vision, och mitt dåliga samvete över alla de som lämnats kvar. Men det var Pyret - denna envisa, rasande lilla häst - som hade gjort allt detta möjligt. För det förstår väl vem som helst, att man inte kan rädda alla? Det får vi ofta höra. Det kan man naturligtvis inte.. Men man kan ändå göra mycket; för väldigt, väldigt många. När Pyret släppte taget, i sitt allra sista andetag, blev hon ett med alltet. Det var som om alla historier löstes upp. Som tusentals små flagor av livskraft, som gick över i var och en av oss, som fanns runt henne. Och på så vis lever hennes dröm vidare, oförminskad.